Šolska vprašanja na drugem zasedanju banovinskega sveta.

(Nadaljevanje.)

DEBATA ZA ŠOLSTVO IN NARODNO PROSVETO.

G. Krulej je pripomnil, da se mu zdi veriga izobrazovanja naše mladine nesmotrena. Tako manjka med srednjo šolo in ljudsko šolo vzgojni zavod, ki bi usposobil mladino za praktične poklice. Meščanska šola res vrši svojo nalogo, toda njeni absolventi po navadi ne pridobe praktične izobrazbe, ki bi jih usposobila za obrt. Meščanska šola naj bi se iznebila tudi svojega odvratnega imena in naj bi se prekrstila v višjo obrtno šolo. Višji razredi ljudske šole pa naj bi bili nekaka nižja obrtna šola. S to reformo bi se vzgojil primeren naraščaj za našo obrt, ki je podlaga naše industrije.

Na vprašanje g. Župančiča, ali ne bi bilo mogoče odvzeti občinam bremena za stanarino in kurivo za učiteljstvo, je banov pomočnik dr. Pirkmajer pojasnil, da dela to vprašanje banski upravi znatne skrbi. Ker imamo pri nas šibke občine, te ne morejo gladko zadostiti tozadevnim odredbam zakona. Banska uprava je dobila od občin mnogo pritožb glede teh bremen in je izdelala predloge ter jih poslala ministrstvu za spremembo teh odredb. Ustanovili naj bi se posebni banovinski fondi, iz katerih bi dobivale podporo občine, ki ne morejo izplačevati učiteljstvu stanarin, kakor določa zakon, zaradi svoje šibke davčne moči.

Za spremembo načina plačevanja učiteljstva in stanarin za učiteljstvo so se zavzeli tudi gg. Gajšek, Litrop in dr. Bratkovič. Dr. Bratkovič je predlagal tudi, naj bi banska uprava podpirala akcijo za nedeljeni pouk na srednjih šolah, dočim je g. Župančič predlagal, naj bi se ob zimskih mesecih začel pouk na ljudskih šolah na deželi zaradi prikladnosti šele ob 9. uri.

Dr. Senčar je prosil bansko upravo, naj bi zavzela načelno stališče glede na vesti, da se bo proračun ministrstva za prosveto še izdatneje reduciral, v tem smislu, da naše razmere ne dopuščajo nobenih demontaž srednješolstva. G. ban je k temu pripomnil, da se ne ve, v koliko bi posredovanje banske uprave glede tega bilo uspešno, njegovo mnenje pa je, da naše srednje in meščanske šole ustvarjajo v resnici intelektualen proletarijat in da bodo zaradi tega reforme teh panog šolstva potrebne. Razmere so take, da država pač ne more dati vsem absolventom takih šol takoj kruha.

Gosp. Jereb je glede podpore za Sokola predlagal, naj se ta vsota zviša, ker je bilo ustanovljenih mnogo društev, zlasti pa kmečkih sokolskih čet, ki so brez sredstev in katerim je treba pomagati. Naposled je še prosil bansko upravo, naj pomaga pri prizadevanju Konjičanov za ustanovitev meščanske šole v Konjicah.

Gosp. Šolar predlaga, naj banska uprava ukrene potrebno, da občinam ne bo treba kupovati drv za učitelje, ker to učiteljem samo škoduje na ugledu.

G. Babnik prosi bansko upravo, naj deluje na to, da se zakon glede naturalnih stanovanj spremeni.

G. Zadravec naglasi potrebo, da bi bilo treba prilagoditi meščanske šole čimbolj okolici, tako, da bi naj bile v trgih in malih mestih predvsem prilagodene šole kmečkim in obrtnim potrebam, v večjih mestih pa trgovskim.

G. Pfeifer meni, da bi morale meščanske šole posvetiti več pozornosti kmečkim strokam.

G. Jereb je mnenja, da bi bilo treba demontirati predvsem privatne šole.

G. Zadravec prosi bansko upravo, naj gleda na to, da bo pri obrtnih nadaljevalnih šolah nastavljeno zadostno število moških učiteljev, da si ne bo treba sposojati moških učiteljskih moči iz drugih šol. Ženske niso primerne za te šole.

G. dr. Senčar prosi, naj se banska uprava v primeru redukcije srednjih šol odločno zavzame za ptujsko gimnazijo in meščansko šolo; g. Bajuk pa predlaga, naj se ukrene potrebno, da bi bila v vsakem šolskem vrtu tudi drevesnica.

G. podban dr. Pirkmajer odgovarja na pripombe govornikov. Že sedanji predpisi glede prilagoditve šol. krajevnim razmeram urejajo šole tako, kakor so izrazili svoje želje nekateiri govorniki. Glede šolskih vrtov je banska uprava ukrenila vse potrebno, da se nadzirajo in izpopolnjujejo. Dajatve drv in skrb za naturalna stanovanj učiteljstvu so določene po zakonu. Banovina za sedaj ne more prevzeti teh vsot v svoj proračun, ako pa bi se pokazala finančna možnost, bi to gotovo napravila.

G. Babnik prosi, naj bi se pri rešitvi redukcijskega vprašanja upoštevale vse krajevne razmere, ne samo število učencev. G. Šolar predlaga, naj bi banska uprava omogočila šolam, ki stoje ob električnih napeljavah, električno razsvetljavo.

G. ban pojasni, da izvaja banska uprava elektrifikacijo banovine po načrtu. Prispevek za elektrifikacijo je za enkrat zamišljen za ožja elektrifikacijska dela, vendar pa se bodo izdatki za razsvetljavo šol lahko krili iz drugih postavk.

G. Pfeifer opozarja na visoke pristojbine, ki jih morajo plačevati zlasti sokolska društva za svoje prosvetne prireditve; kazalo bi prilagoditi te pristojbine krajevnim potrebam. G. Krulej priporoča, naj bi učiteljstvo posvetilo posebno pozornost perutninarstvu in kuncereji.

Gg. Jereb, dr. Lipold in Pfeifer priporočajo, naj se postavka za Sokolstvo zviša na 1 milijon. G. Lovšin poudarja veliko kulturno ulogo gledališč in prosi, naj bi se postavke zanje ne znižale.

Ban dr. Marušič vidi v predlogih glede Sokolstva lepo stremljenje. Sokolstvo ima res tako plemenite cilje pred sabo, da zasluži vso podporo. Postavke 500.000 Din, ki je predvidena v proračunu, je namenjena predvsem sokolskim župam, sokolska društva pa so navezana na lastna sredstva in lastno delo. To si je Sokolstvo samo pridržalo iz važnih društvenih in pedagoških razlogov. Pač pa je banska uprava pozvala občinske zastope, naj se pri sestavljanju občinskih proračunov ozirajo na svoja sokolska društva. Vrh tega pa ima banska uprava za sokolska društva z lastnimi telovadnicami, v katerih se vežbajo učenci naših šol, še posebne kredite.

Podban dr. Pirkmajer navaja, da so veselične pristojbine že diferencirane po krajih (plesne takse n. pr. znašajo za mesta 300 Din, za trge 200 Din, za druge kraje 100 Din), državne in banovinske takse pa so itak odstotne.

Razprava o postavkah prosvetnega proračuna.

Nato se je začela podrobna razprava o proračunskih postavkah prosvetnega oddelka. **Gluhonemnica v Ljubljani** izkazuje izdatkov 463.220 Din, dohodkov 21.200 Din, banovinske dotacije 442.020 Din; **deško vzgajališče v Ponovičah** izdatkov 562.000 Din, dohodkov 142.000 Din, banovinske dotacije 420.000 Din; **zavod za slepo deco v Kočevju** pa izdatkov 360.250 Din, dohodkov 20.250 Din in banovinske dotacije 340.000 Din. Debate o teh postavkah ni bilo.

Postavka za **pomožne šole** znaša 145.000 dinarjev. Potreba je zaradi novega osnovnošolskega zakona, ki predpisuje vzporednice za defektno deco. Na teritoriju Dravske banovine je kakih 1000 defektnih otrok.

Poleg podpor za zidanje in prezidavanje novih šol (2 milijona), predvideva banovinski proračun še 1 milijon Din za ustanovitev posebnega gradbenega fonda. Podban dr. Pirkmajer pojasni, da letos ne bo mogoče dograditi več kakor enega do treh šolskih objektov, da pa se bodo te podpore morale porabiti za anuitetno službo raznih občin za v zadnjih letih zgrajene šole. Banska uprava pa želi ustanoviti trajen fond, iz katerega naj bi se podeljevale podpore siromašnim občinam za gradnjo in popravilo šol.

Dr. Sajovic opozarja na kočevske Slovence, med katere naj bi češče prišli predavatelji in jih utrjevali v narodni zavednosti. Banovina naj bi to akcijo podpirala.

Pri razpravi o podpori za Sokola je g. ban predlagal, da bi se vnesla nova postavka v znesku 50.000 Din za kmečke sokolske čete, ki so podpore najbolj potrebne. Predlog so člani banovinskega sveta sprejeli z živahnim odobravanjem, nakar je bila dopoldanska seja zaključena.

Banov pomočnik dr. Pirkmajer je pojasnil, kako je z nagradami za veroučitelje. G. dr. Goričan je opozoril, da mora biti vsako delo plačano in se mora vprašanje nagrad za veroučitelje nekako urediti, da njihovo nakazovanje ne bo odvisno od dobre volje občinskih svetov.

Inspektor dr. Kotnik je nato poročal o uspehih na meščanskih šolah v letu 1930./31. in s tem odgovoril na vprašanja in iznešene predloge.

V Dravski banovini je bilo v četrtem razredu na vseh meščanskih šolah v l. 1930./31. 891 učencev. Ti so deloma nadaljevali študije, deloma stopili v službo. Samo 1 absolvent je nadaljeval študije na srednji šoli. V trgovske šole in akademije je šlo 39 moških in 166 ženskih absolventov. Na učiteljišča je šlo 41 moških in 121 ženskih, na srednjo tehnično šolo 66 moških in 15 ženskih, na druge šole pa 34 moških in 49 ženskih absolventov. Študije je torej nadaljevalo 532 absolventov meščanskih šol, in sicer na šolah s praktičnim smotrom. Za poduradnike v pisarne je šlo 7 moških in 22 ženskih absolventov, v trgovino 19 moških in 43 ženskih absolventov, v obrt 54 moških in 30 ženskih absolventov, v razne poklice in domačije 30 moških in 31 ženskih absolventov. V službo je šlo torej 359 absolventov, torej nad polovico vseh absolventov, kar je dokaz, da meščanske šole že zdaj ustrezajo namenu, kakor ga je določil novi meščanskošolski zakon.

Podpore v prosvetne svrhe.

K postavki za vzdrževanje srednješolskih zgradb (800.380 Din) je banov pomočnik g. dr. Pirkmajer pojasnil, da so izdatki potrebni glede na novi zakon, da morajo banovine skrbeti za materijalne potrebe srednjih šol. Največje breme sta kurjava in vzdrževanje poslopij. Potrebni pa so tudi drugi, v proračunu predvideni izdatki za srednje šole. Za neobvezne predmete na srednjih in meščanskih šolah n. pr. ni kritja v državnem proračunu, študijski fond za znanstveno izpopolnjevanje in za vseučiliške ekskurzije (100.000 dinarjev) je zamišljen kot fond, iz katerega bo uprava dajala brezobrestna posojila v ta namen. Podpore in štipendije (290.000 Din) se bodo izplačevale od 200 do 600 Din mesečno. Podpor za dijaške kuhinje, domove in zavode (60.000 Din) bodo deležni siromašni dijaki. Potrebne so podpore muzejskim in zgodovinskim društvom (240.000 Din); iz pozicije za odkup umetnin (100.000 Din) bo banska uprava nakupila dragocene ali zgodovinske predmete in jih izročila muzejem in galerijam. Za varstvo zgodovinskih predmetov in starin je določenih samo 50.000 Din, ker je v ta namen znesek predviden tudi v državnem proračunu. Neokrnjene naj ostanejo tudi postavke za gledališča (500.000 Din), ker so že tako minimalne. Znanstveno društvo za humanistične vede v Ljubljani je nekaka naša akademija, kjer je koncentrirana slovenska znanstvena produkcija in je za njo določena podpora 40.000 Din. Prispevke za glasbene šole in za povzdigo glasbene kulture (80.000 dinarjev) bodo dobili glasbeni zavodi, ki vzdržujejo šole. Vsota 200.000 Din za zgradbe, popravila in opremo cerkvenih in župnijskih poslopij je določena za poslopja, ki so zgodovinske vrednosti. Za ureditev vojaških pokopališč je določenih 40.000 Din, za izpopolnitev banske knjižnice pa 20.000 Din.

G. Golouh opozarja na pedagoški krožek v Mariboru. G. Ciril Pirc priporoča dijaško kuhinjo in glasbeno šolo v Kranju, gg. Goričar in dr. Goričan pa Muzejsko društvo v Celju in prof. Brodarja, ki z velikimi žrtvami raziskuje prazgodovinske izkopanine v Olševi. Dr. Senčar priporoča Muzejsko društvo in glasbeno šolo v Ptuju.

Na vprašanje g. Babnika, kako je zamišljena podpora ljubljanskemu gledališču za podpiranje podeželskih odrov, pojasni dr. Pirkmajer, da je cilj te postavke, da podpre ljubljansko gledališče in mu obenem naloži obveznost, da daje podeželskim odrom del svoje garderobe, tekstov in drugega inventarja zastonj na razpolago.

Dr. Bratkovič opozarja na zgodovinske in umetniške dragocenosti v gradu Puhensteinu, g. ban mu odgovarja, da ima to stvar v evidenci. Na vprašanje dr. Senčarja pojasni g. ban, da je podpora za gostovanja v znesku 50.000 Din določena za ljubljansko in mariborsko gledališče. H koncu razprave o proračunu prosvetnega oddelka je g. Lavtižar opozoril na zanemarjene vojaške grobove v okolici Kranjske gore in Boh. Bistrice, g. Bajuk pa na pozabljene grobove treh žrtev narodne zavednosti, ki so bile ustreljene med vojno pri Boh. Bistrici.

Priznanje učiteljstvu.

Glede na razna vprašanja na dopoldanski seji je pojasnil šef odseka za osnovno šolstvo g. Rape, da se po meščanskih šolah kmetijski pouk že vrši dve uri na teden. Na izjavo, naj bi učiteljstvo ostalo v službenem kraju tudi v prostem času, je g. Rape pojasnil, kako težavno je delo učitelja in mu zaradi tega ni zavidati oddiha, ki si ga privošči o prostem času izven svojega službenega kraja. Strogo se pa itak pazi, da učiteljstvo ob raznih prireditvah v svojem službenem kraju prisostvuje tem prireditvam. G. Rape se je ob tej priliki zahvalil vsem članom banovinskega sveta, ki so se pri razpravi toplo zavzeli za naše učiteljstvo in pokazali, da znajo ceniti njegovo naporno in odgovorno delo. V imenu učiteljstva se je zahvalil vsem, ki so z dobro besedo dali učiteljstvu o priliki zasedanja banovinskega sveta priznanje in novo pobudo.

S tem je bila razprava o proračunu prosvetnega odseka zaključena.

STROKOVNO ŠOLSTVO.

Iz poročila načelnika g. dr. Marna na seji banovinskega sveta posnemamo:

Strokovnemu šolstvu je banska uprava posvečala največjo pažnjo, zavedajoč se, da se morajo v banovini čim bolj dvigniti industrija, trgovina in obrt, ker se preživlja samo s kmetijstvom komaj polovica prebivalstva. Strokovne šole so sicer po večini državne, vendar pa jih mora banovina z izdatnimi zneski podpirati, zlasti v pogledu praktičnega pouka. Kjer ni dovolj državnih učiteljev, se nastavljajo tudi učitelji na banovinski račun; celo tehniška srednja šola ima take učitelje. Pletarska šola v Ptuju ima tri banovinske nastavljence in se v resnici lepo razvija. Tudi na tekstilni šoli v Kranju je banska uprava morala nastaviti pomožnega učitelja in mnogo prispevati za ureditev delavnic. Na novo je pričela ta mesec delovati šola za glasbila, ker hoče banska uprava, da postane izdelovanje glasbil domača obrt. Tekom lanskega leta se je na novo ustanovil pletarski tečaj v Sodražici, ki bo, kakor oni v Lužarjih, postal stalna pletarska šola.

Obrtno- in trgovsko-nadaljevalnim šolam se posveča posebna skrb, ker se skrbi za izobrazbo kvalificiranih učiteljev za te šole, daje izdatne podpore in jih skrbno nadzoruje.

Za industrijo in trgovino skrbi banska uprava v tem pogledu, da daje stipendije marljivim dijakom, da posečajo v inozemstvu višje strokovne šole ali pa da si praktično izpopolnjujejo svoje znanje.

Strokovno izobrazbo obrtnega naraščaja je skušala banska uprava dvigniti tudi s podelitvijo primernih podpor za posečanje domačih in inozemskih strokovnih šol in za prirejanje poučnih ekskurzij.

K PRORAČUNSKI DEBATI.

G. Zadravec obžaluje, da je proračun oddelka za trgovino in obrt znatno znižan, pozdravlja pa postavko 80.000 Din za strokovno izpopolnitev učiteljstva obrtno-nadaljevalnih šol. Ta postavka naj se v prihodnjem proračunu še zviša. Banovina naj določi večji znesek za nižjo obrtno šolo, ki jo je država obljubila Mariboru. Priporoča ustanovitev vajeniškega doma v Mariboru in sploh čim večjo skrb za obrtniški naraščaj. Navaja nato še podrobno razne predloge glede pospeševanja obrti, zlasti domače. Končno opozarja na predpise novega obrtnega zakona glede obveznih obrtniških organizacij; banska uprava naj temu vprašanju posveti stvarno pažnjo.

G. Litrop pravi, da je proračun trgovsko-obrtnega oddelka zelo pičel, saj ima od tujskega prometa in domače obrti tudi kmečki stan velike koristi. Kmečki naraščaj gre večinoma v obrt, zato pomagamo tudi kmetu, ako podpremo obrt. Mnogi kmečki posestniki so poleg tega tudi obrtniki. Predlaga, naj se povišajo postavke za pospeševanje strokovnega šolstva in domače industrije, ki rabi zlasti v Prekmurju znatnejše podpore.

G. dr. Sajovic opozarja na potrebo srednješolskih in visokošolskih strokovnjakov za našo industrijo. Oblasti pa morajo tudi poskrbeti, da bodo ti absolventi res nastavljeni in da ne bodo najboljših mest v naši industriji zavzemali tujci.

V podrobni debati o posameznih postavkah so gg. člani banovinskega sveta izražali razne konkretne želje, med drugimi g. Rudolf Golouh željo po kreditu za **organizacijo poklicnih posvetovalnic**, ki so tudi pri nas nujno potrebne. Treba je končati dosedanjo navado, da prepuščamo izbiro poklicev golemu slučaju. Podban g. dr. Pirkmajer potrjuje izredno važnost tega vprašanja. Za enkrat pa bi se najlažje rešilo s privatno inicijativo, a s podporo banovine in občin. Ban g. dr. Marušič pristaja na to, da se v to svrho vstavi v proračun 10.000 Din.

Podban g. dr. Pirkmajer pojasnjuje končno postavko za **šolo in glasbila** in poudarja veliko važnost take šole, ki bi pri nas utemeljila novo obrtno panogo.

Splošne vesti.

Naše stanovsko glasilo.

Pri zadnjem posvetovanju predstavnikov učiteljskih društev se je sprožilo vprašanje, komu in v katere svrhe naj služi stanovsko glasilo »Učiteljski Tovariš« in kdo ima v njem pravico priobčevati članke in notice.

Mislim, da naj služi Učiteljski Tovariš« v prvi vrsti stanovsko-političnim namenom. V njem naj izraža članstvo svoje težnje in poroča o delu organizacije za dobrobit stanu in šole. Da mora biti »Učiteljski Tovariš« tudi vzgojni faktor predvsem na polju stanovske morale, je jasno. »Učiteljski Tovariš« mora biti tudi informativen list o delu sreskih društev, odsekov sekcije in centrale JUU.

Poleg stanovske organizacije JUU ima učiteljstvo še mnogo drugih društev, ki niso pod okriljem stanovske organizacije. So to predvsem socialne ustanove učiteljstva, ki so bile ustanovljene z namenom, da pomagajo učiteljstvu v primerih, ko stanovska organizacija ne more. V drugi vrsti pa imamo tudi društva, ki skrbe za kulturno in pedagoško izobrazbo učiteljstva. To so zopet ustanove, ki izobrazujejo učiteljstvo potom tiska in knjige.

Vprašanje nastane, ali so tem društvom na razpolago predali »Učiteljskega Tovariša«. Ozkosrčnež bi rešil to vprašanje popolnoma »juridično«: »Socialna in pedagoška društva niso deli naše stanovske organizacije, čegar list je »Učiteljski Tovariš«, zato ne spadajo ta poročila in objave v list.« Kdor pa upošteva zgorajšnje načelo, da so socialna in pedagoška društva tudi učiteljske ustanove, ki služijo v prvi vrsti ali celo izključno le učiteljstvu in ve, da mora biti »Učiteljski Tovariš« tudi informativen list, v katerem naj se zrcali učiteljevo delo ne samo v stanovsko-političnem, temveč tudi na socialnem in vzgojnem polju, ta ve, da mora biti v njem mesto tudi za taka poročila.

Koliko prostora se da tem društvom na razpolago, pa je zadeva uredništva. **Gotovo je, da imajo prednost stanovski članki in poročila pred drugimi poročili ali celo pred objavami.** Uverjen pa sem, da nobeno društvo ne bo zahtevalo nemogočih objav, ki bi ali nasprotovale intencijam organizacije ali pa, da bi se morala priobčevati vabila za seje in slično.

—r.

— **Praktični izpiti za učiteljice na državni ženski učiteljski šoli v Mariboru** se začnejo v aprilskem roku z dnem 10. aprila 1932. Tega dne naj se javijo kandidatke od 11.—12. ure v ravnateljevi pisarni zavoda. Pismeni izpiti se pričnó dne 11. aprila 1932. ob 8. uri. — Pravilno opremljene prošnje za pripust k izpitu morajo priti po navadni poti komisiji v roke najkesneje do dne 2. aprila 1932.

NOVI ZVEZKI ZA OSNOVNE IN VIŠJE NARODNE ŠOLE.

Šolskim upraviteljstvom in učiteljstvu narodnih šol priporoča Učiteljska tiskarna, **da nabavijo nove zvezke za osnovne šole za svoje šole in razrede,** ker so ti zvezki izdelani po predpisih, kakor jih je ugotovila komisija v ministrstvu prosvete v Beogradu za sestavo enotnih zvezkov.

Zvezki so sledeči:

1. Lepopisnice z napisanimi vzorci. (Rjav ovitek.)
2. Lepopisnice brez napisanih vzorcev. (Rjav ovitek.)
3. Lepopisnice z napisanimi vzorci v cirilici. (Rjav ovitek.)
4. Okrogla pisava.
5. Pisanke in vežbanke. (Zelen ovitek.)
6. Vežbanke za računanje. (Moder ovitek.)
7. Risanke. (Siv ovitek.)

Vsi zvezki so izdelani iz najfinejšega pisalnega papirja ter opremljeni s pivnikom.

Šolska upraviteljstva in učiteljstvo naprošamo, naj opozore trgovce z zvezki, da naroče, ko jim poide zaloga dosedanjih zvezkov, le nove vzorce, da bodo tako polagoma uvedeni v vse šole enotni zvezki.

Šolska upraviteljstva so prejela podroben prospekt in opis zvezkov.

Uvedite nove zvezke v svoje razrede!

Z uvedbo teh zvezkov koristite tudi svojemu stanu, ker podpirate svoja stanovska podjetja!

Učiteljska tiskarna v Ljubljani.